

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "פרשת פינחס"

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות – לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

פרשת פינחס!

בספר אוהב ישראל להרה"ק מאמטא זי"ע מובא: למה קוראים פרשת פינחס שכל המועדים כתובים בה, כשבת בין המצרים ברוב השנים. ודאי לא דבר ריק הוא, ובכוונה עשו חז"ל זה ברוח קדשם. דאם נתבונן, נראה שאלו הכ"א יום שכן ו"ז תמוז לט' כאב הם המקור והשורש לכל המועדות של השנה שהם בכללן גם כן כ"א יום. דהיינו, שבת, ראש חודש, ז' ימי הפסח, יום חג השבועות, ב' ימים של ראש השנה, יום הכיפורים, ח' ימי חג הסוכות, וסיומןך "א"ך טוב לישראל" (תהילים עגא). ואלו הכ"א יום שכן המצרים הם שורש להם. ואי"ה כשנזכר במהרה בימנו לעשות תשובה ומעשים טובים והקב"ה יגאלנו גאולת עולם, אז יתגלה רב טוב הצפון, כי אז נהיה ראויים לכל הברכות וישועות טובות מצד הדין, ואז יהיו הכ"א ימים, ימים טובים גדולים ונוראים אשר אין להעריך, והם המקור והשורש לכל הכ"א ימים טובים שאנו עושים בזמן הזה. ועל כולם יהיה ט' באב למועד יותר גדול. לכן קוראים פרשת פינחס אשר כל המועדות כתובים בה בימים האלו, כי מהם נמשכים כל המועדות, והמשכיל יבין כל זה...

פרשת פנחס!

מסופר, כי **המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע** שלח שנים מטובי תלמידיו למדינת אשכנז, שיוכלו לעמוד בפרץ ולהפיץ תורה ויר"ש. ה"ה הרה"ק רבי שמעלקא זי"ע שנהיה לרב בניקלשבורג, ואחיו הרה"ק בעל **ההפלאה זי"ע** (ר"ת הקטן פנחס לוי איש חורביין) שנתקבל לרב בפרנקפורט. אבל במדינות אשכנז סבלו הם לא מעט מהתנגדות ומרדיפות... והנה ביום מן הימים הגיע רבי פינחס לביקור בפולין ונתכבד בכבוד מלכים. שאלוהו, כיצד יתכן שבמקומו שמכירים את גדולתו אינם מכבדים אותו כ"כ, ובמקום זה בדרך נתכבד כל כך? השיב רבי פינחס, מן התורה אנו רואים כן: שהרי פרשת 'פינחס' כשקוראים אותה בזמנה, הרי היא נקראת בימי 'בין המצרים', אבל כאשר 'פינחס' מגיע בתור אורח... בכל המועדים שקוראים אותה למפטר בקרבנות היום, מכבדים אותו מאד. פינחס בבית הוא בין המצרים, אבל כאשר פינחס אורח נזהגים בו יום טוב... וכאשר חוזר בעל ההפלאה זי"ע לפרנקפורט ושמעו בני עירו את הכבוד שנהל רבם בפולין, כפלו את משכורתו. החזון שמע על כך וטען שגם הוא עובד הקהילה, ומדוע לא יוסיפו גם למשכורתו... אמרו לו: על זה נאמר עושה מעשה 'זימרי' (מזמר כחזן), ומבקש שכר כ'פינחס'!...

אודות התננותם של שני האחים לרבני אותם קהילות מסופר: כי בימים ההם נתייתמו שתי קהילות נכבדות מרבניהם, והן נותרו ללא רועה ומנהיג. היו אלה קהילת 'פרנקפורט' וקהילת 'ניקלשבורג'. קשרו הקהילות ביניהן להזמין את שני האחים הנודעים לכהן אצלם פאר במשרת הרבנות, אולם לכלל הסכמה מי מהן יקבל את רבי שמעלקא ואיזו תקבל את אחיו רבי פינחס, לא הגיעו. נקפו ימים, וכיון שלא ידעו כיצד להחליט שלחו שתי כתבי רבנות לשני האחים והשאירו להם עצמם את זכות הבחירה. רבי שמעלקא ורבי פינחס קיבלו את ההצעה, אך גם הם לא ידעו להחליט באיזו קהילה לבחור, שכן כל אחד כיבד את רעהו להיות רבה של החשובה מבין שתי הקהילות – הלא היא קהילת פרנקפורט. קמו אפוא האחים ונסעו לרבם המגיד ממעזריטש כדי שיחליט הוא בדבר. בדרך תכננו את טענותיהם: רבי פינחס הרי הוא גאון אדיר וצדיק ורק לו יאתה קהילת פרנקפורט – חשב רבי שמעלקא. ואילו רבי פינחס שזר את מחשבותיו אף הוא: רבי שמעלקא הלא הוא הבכור, ונודע הוא ברוב ענוותו וצדקותו, רק לו יאה כסא הרבנות בפרנקפורט. כשהגיעו לפתח הכניסה של בית המגיד ממעזריטש נתנו זה לזה את הזכות להיכנס ראשונה. בעודם עומדים

ומדיינים בחוץ מי יכנס ראשון נשמע קולו של הרבי המכריז: "יכנס הרב מניקלשבורג כי הוא הבכור..." והשאלה נפתרה...

אגב, בילדותם היתה אמם הצדקנית רגילה למנות את חסרונותיהם של בניה ולהתלונן עליהם: "שני בנים לי, האחד אינו מברך ברכת המזון והאחד אינו קורא את קריאת שמע..." ומיד היתה מסבירה: "זה שאין מברך ברכת המזון כי מרוב התמדתו בתורה אין לו אף פעם פנאי לאכול סעודה מסודרת שצריך לברך עליה ברכת המזון. והשני אינו נזהר לקרוא קריאת שמע – כי אינו הולך לישון, אלא נרדם תוך כדי לימוד ומיד מתעורר וממשיך בתלמודו..."

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וכו' לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום (כה"א)

ישנה את האמרה הידועה, שלפלא הוא הדבר שלאחר שקוראים בתורה בשבת פרשת בלק על מעשה קנאותו של פינחס, מסיימים בזה את קריאת פרשת אותו שבוע. ואילו את סיפור הבטחת שכרו קוראים רק לשבת הבאה, בפרשת פינחס. וכי לא היה מן הראוי להוסיף את פרשת השכר לקריאת השבוע הקודם, ורק אחר כך להפסיק. אלא לימוד גדול רצתה התורה ללמדנו! כשאדם עושה מעשה קנאות ומקנא את קנאת ה' בתוך בני ישראל, אין למהר ולתת את שכרו. יש לבדוק תחילה מה הן סיבת קנאותו... מה הם המניעים שעומדים מאחורי מעשה, לאיזה מטרת הם נועדו... שבוע שלם יש לשבת על מדוכה זו, ורק אחר כך אפשר להכריז, כי היתה זו קנאה לשם שמים ומגיע עליה שכר ברית שלום...

ובשם **המגיד מירשם רבי מרדכי דרוק זי"ע** שמעתי, כשרצה להסביר מהו קנאות אמיתית היה אומר בצחות: כי הנה אצל פנחס (ברש"י סוף פרשת בלק) כתוב: "ראה מעשה וכו' ומיד ויקח רמח בידו", והנה היום לדאבוננו רואים הרבה פעמים שקודם "לוקחים רמח ורק אחר כך מחפשים את המעשה".... (אגב, בגליון "פנינים" לפרשת פנחס אשתקד, הבאנו דברים מאלפים והריפים **מהמגיד הירושלמי הגאון רבי שלום שברון זי"ע** אודות קנאות אמיתית ושאניה אמיתית אלא מזויפת – דברים מחכימים ואקטואליים שאף קיבלנו עליהם בשולחן המערכת תגובות רבות – ועי"ש ותמצאו נועם לנפשכם...)...

וידבר ה' אל משה לאמר צורר את המדינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי (כה"א)
היה הרה"ק בעל **האמרי חיים מוויזניץ זי"ע** מפרש כמתק שפתו: "צורר את המדינים" – את בעלי ריב ומדון, הילחם באנשי מחלוקת, מדוע? "כי צוררים הם לכם..." על דבר פעור ועל דבר כזבי... כלומר: מפני שהם גרועים אפילו מבעלי עבודה זרה וגילוי עריות, כמו שמעידין חז"ל באומרים שבית המקדש הראשון נחרב מפני שלוש עבירות החמורות, אבל בית שני נחרב בעון שנאת חנם, ששקול כנגד שלשתן...

ובני קרח לא מתו (כו"א)

מובא בספר **אגרא דכלה להרה"ק בעל הבני יששכר מדינוב זי"ע**: שמעתי מאת כבוד **אדמו"ר הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע** – רמז הפסוק "ובני קרח לא מתו" – הגם כי קרח בעל המחלוקת מת, עם כל זה בני קרח – תלמידיו בעלי המחלוקת לא מתו, כי בכל דור ודור ישנם מתנגדים ובעלי המחלוקת על הצדיקים ההולכים בתוכם...

מסופר, כי בתקופת ימי מלחמת העולם הראשונה בא הרה"ק בעל **הדברי יואל מסאטמר זי"ע** להתיישב תקופה מסוימת בעירו של **הגה"ק בעל הקרן לדוד זי"ע** שם כיהן כמרא דאתרא. והיו אנשי בליעל (תלמידי ובני קרח...) שרצו לגרום קטטה וסכסוך ביניהם. נענה אז הגה"ק בעל הקרן לדוד זי"ע ואמר: עכשיו מובן לי דברי הגמרא (כתובות קיב): "דור שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים". ומפרש שם רש"י: "קטיגוריא" – הרבה מספנים ומלומדים חובה יעמדו 'עליהם'.

ולכאורה צריך להבין מדוע שינה רש"י מלפרש כפי המובן הפשוט שנעשה מחלוקת 'ביניהם' ולא 'עליהם'? אלא ההסבר הוא כפי שאומרים העולם: ברכת "השיבה שופטנו" עולה על הרבנים היושבים על מדין, ואילו "על הצדיקים" הכוונה לאדמו"רים קדושים וטהורים, ולפי האמת היו צדיקות שתי ברכות אלו להיות סמוכות זה לזה, שהרי לשניהם תפקיד אחד לקרב לבות בני ישראל לאביהם שבשמים, אך הפירוד שנעשה ביניהם הוא ע"י ה"למלשינים" שמפסיק בין הברכות... והם אותם הרשעים מהרחרי ריב ומחלוקת, שמעוררים ויכוחים וחילוקי דעות בין הצדיקים. והשתא לפי זה מובן היטב דברי רש"י, כי רש"י פירש איך נעשה קטיגוריא ומחלוקת בין הצדיקים, כי "הרבה מסמינים ומלמדים חוכה יעמדו 'עליהם' – דייקא, והרשעים הללו הם אלו הגורמים לכך, כי הם ממציאים דברי שקר ופלסתר ומוציאים לעז ושמע רע עליהם, ואז באים כרוכלים ומכילים דבריהם לפני רבם ומספרים לשו"ר לצדיק זה, והכריהם עושים כמעשיהם לפני רבם ושוטחים לפניו לשון הרע על הרב השני, ועי"ז מתעוררת מחלוקת וקטיגוריא עליהם (דברים כדברנות...)".

עד כמה היא הסכנה להיכנס ללוע הארי – הלא הוא המחלוקת ובפרט בין חילוקי דעות הצדיקים שנשגבים מכינתנו, תעיד בפנינו העובדה הבאה: ידוע שאצל הרח"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע הסתובבו הרבה התולים בביתו, והיו לו עניינים גדולים בזה, ששמר עליהם שלא יגרשו אותם ולא יצערם. פעם התכבטא ואמר דבר נורא! מדוע שומר אני עליהם כל כך? כי הם גלגולי נשמות מחסידים שהתערבו במחלוקת המפורסמת בין צאנז לסדיגורא... והדברים נוראים להמתכונן! שהרי נסתיימה המחלוקת ונשתתקו הרוחות כבר בשנת תרל"ו, ואילו הרח"ק מזוועהיל אמר בדבריו בשנת תשי"ח, שהוא כמעט שבעים שנה אחר"כ, ואעפ"כ עדיין היו אלו מגולגלים בחיה טמאה, ואנו ניקה לימוד עצום מזה שהם וחלילה מלהתערב במחלוקת ובפרט אצל צדיקים...

וידוע כי הרבה צדיקים ציוו אז לתלמידיהם באזהרה חמורה לבל יעיוו בשום אופן להתערב במחלוקת, אלא יברחו ממנה כמטחוי קשת. אף הרח"ק בעל האמרי נועם מדויקוב זי"ע המשיך ע"כ משל ואמר: האריה מלך החיות חלה פעם במחלה שגופו הסריח בריח רע, הלך האריה אל הדוב ושאלו "האם מריחים ממני ריח רע?" פתח הדוב וענה לו את כל האמת: "אדוני המלך, מה נאמר ומה נדבר, לצערנו אכן נודף ממנו ריח רע", מיד צוה האריה לקרוע את הדוב, על שמעו לומר כך למלך. המשיך האריה ושאל את הגדי אם יש ממנו ריח רע, כראות הגדי את משפט הדוב, שיקר ואמר שאין זה נכון כלל, וריחו הוא כריח השדה לשבח, כשמוע האריה את תשובתו, וישמעוהו כשסע הגדי, על שהוא חונף לו בדברי כזב. המשיך האריה והלך לשאול את השועל את שאלתו, אך השועל בפקחותו השתמט מלענות אלא השיב לאריה "יסלח לי אדוני המלך, כי הולה אני בחולי 'הצינון' ונחזירי סתומים, ואיני יכול להריח ולהרגיש בכלום..." ובכך סיים הרח"ק בעל האמרי נועם זי"ע ואמר לחסידיו, שבזמנים אלו צריך כל אחד לסכול מחולי 'הצינון' ולא להריח כלום, כי ח"ו מלהתערב במחלוקת ר"ל.

ליצר משפחת היצירי לשלם משפחת השלמי (כו.מט)

היה אומר הגה"ק בעל החפץ חיים זי"ע – יש כאן רמז גדול לדברי חז"ל: "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (מכות י'). 'ליצר' – מי שהולך אחר תאוותיו של היצר הרע, 'משפחת היציר' – מיד הוא מוצא סביבו את כל משפחתו של היצר הרע, וכולם מוכנים לסייע לו ולהוליכו בדרך הזו... כנגד זה 'לשלם' – מי שמבקש את השלימות ואת הטוב, 'משפחת השלמי' – הוא מוצא סביבו משפחה של שלמים, חברה של שלמים ויראים. שכן – "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו"....

המדרש (ויקרא פר' שמיני) מביא סיפור הממחיש לנו עד כמה נכונים וצודקים חז"ל באומרם: "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו". מעשה בשיכור אחד שאהב מאד לשתות יין, וכל כך היה תאב ליינ עד כי מכר את כל חפצי ביתו כולל הריהוט והחפצים הכי נחוצים, בכדי שיהיה לו כסף לשתות יין. בניו ומשפחתו כעסו עליו מאד והם כיסו עצמם מבושה על שיש להם אב כזה המוסר את נפשו וממונו בשביל היין... הם לא ידעו את נפשם מרוב צער, ומיכסו עצה מה לעשות? איך אפשר לעשות מעשה שיגרום לאביהם להבין את חומרת מעשיו ואז הם החליטו: בפעם הבאה שאבינו ישתכר, ניקה אותו באותו מצב של שיכרות, על מיטתו, ונניחיה בבית הקברות שיישאר שם עד שיתעורר משכרותו ואז ימצא את עצמו בבית הקברות מפוחד ומבוהל ליד המתים, ואולי מעשה זה יבהיל ויביא

אותו לעשות חשבון הנפש: איך הגעתי לפה, מה קורה איתי?... ואולי אז ישוב מדרכו הרעה... וכך עשו! הוא כמובן, לא ידע מכל הנעשה כלום – העיקר כוס יין... למחרת בבוקר, הגיעו לכיוון העיר סוהרי בגדים, מזון, משקאות, הם הביאו את סחורתם למכירה בעיר. לפני הכניסה לעיר יצאו תושבים והזהירו אותם: "חיילי המכס מסתובבים בעיר, מה שנתפס לא כחוק, הם מחרימים בשביל המלך"... הם נבהלו כיוון שהיתה להם "סחורה שחורה" אנה יברחו? לאן ילכו? החליטו הסוחרים להניח את הסחורה בבית העלמין עד יעבור זעם – יכנסו לעיר יבחנו את האפשרויות העומדים לרשותם, וכשיבינו כי המצב נרגע... ישובו ויטלו את הסחורה. בין הסוחרים היה רוכל אחד שנשא שתי חביות יין גדולות, הוא כבהלה והניח את החביות בצידו בית העלמין, במקרה, ליד מיטתו של השיכור... השיכור התעורר הרים את ראשו וראה חבית יין גדולה וברז גדול בצידה. שכב בחורה על המיטה, פתח את הברז ופתח את פיו, והיין נכנס – היישר לפיו. שתה ונרדם. התעורר. שתה עוד וישן עוד ואמר לעצמו – תענוג... חלפו שלושה ימים הסוחר עדיין לא שב לקחת את החביות, הן נהו שם ליד השיכור, ומאידך גיסא, הילדים של השותה אמרו לעצמם: "כואב נראה מה קורה עם אבא שלנו". נכנסו לבית העלמין, התקרבו בחסנות והנה הם רואים את הלא יאמן! את אביהם שוכב וברז יין ממש ליד פיו... כי בדרך שאדם רוצה לילך – גם בבית הקברות הוא מוצא יין...

ותקרבנה בנות צלפחד וכו' ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר וכו' אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו וכו' (כו.ג-ה)

שאל הגה"ק הרבי ר' העשיל בעל החנוכה התורה זי"ע וצריך להבין, מה הקשר בין זה שלא היה בעדת קרח לזה שבנים לא היו לו? אלא אמר בגאונות: אפשר להסביר הדבר לפי דברי הגמרא (מועד קטן יח) על הפסוק: (תהילים ק"ו מז) "ויקנאו למשה במחנה" – מלמד שכל אחד קנא וחדש לאשתו ממושה. וכתוב בגמרא (סוטה יב) (במקרה ששתתה את המים המאריים, והתברר שחשדו אותה לחינם) "נקתה ונזרעה זרע" – אם ילדה נקבות תלד זכרים וכו'. וזה שנאמר: והוא לא היה בתוך העדה – שקנאו לנשותיהם ממושה, והראיה "ובנים לא היו לו" כי אילו היה בעדת קרח, שחשדו נשותיהם לחינם, היה צריך להיות תשלום הגמול לאשתו שתלד זכר...

ויקה את יהושע ויעמדו לפני אלעזר וכו' ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר ה' ביד משה. וידבר ה' אל משה לאמר צו את בני ישראל ואמרת עליהם וכו' (כו.בג. כח.א)

בספר אמרי נועם להרח"ק מדויקוב זי"ע מסביר טעם נפלא למה הסמיכה התורה "ויקה את יהושע, ויסמוך את ידיו עליו, לפ' המועדים". כי העבדות תורה ותפילה וכו' יכול כל אחד לעשות בביתו. ברם, הארת טעם שכת ורגל אי אפשר רק באסיפת ידידים, וראי ה' אצל צדיק, וראש הדור. לכן אם לא היה מתמנה מנהיג לכל דור ודור לא היה שייך לצוות פרשת המועדים, רק לאחר תפילת משה רבינו ע"ה – "יפקד ה' איש על העדה" שהתפלל על סוף כל הדורות, רק אז נאמר פרשת המועדות, כי כשנוסעים לצדיק לכבוד הרגל מרגישים אצלו את הטעם האמיתי של הרגל...

ויאמר ה' אל משה עלה אל הר העברים הזה וכו' ונאמפת אל עמיק וכו', וידבר משה אל ה' לאמור יפקד ה' אלוהי הרוחות לכל בשר איש על העדה וכו' ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה (כו.יב-טז)
דייק הרח"ק בעל האמרי שאול ממדויק זי"ע לכאורה היה די לומר – כצאן בלי רועה, מהו "אשר אין להם רועה"? אלא לפי שבאמת לגבי הצאן יכול הרועה שלהם להיות כלי ריק, בור ועם הארץ, ואף נער קטן ינהג בהם. אבל לא יתכן כן אצל בני אדם, בפרט לגבי עדת ה'. וזה שאמר משה יפקד ה' איש על העדה, איש לשון חשיבות, איש המורם מעם, כראוי להנהלת עדת ה', ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, שכל אין ואפס! הוא המנהיג שלהם...

שאל הרח"ק מגוסטנין זי"ע את הרח"ק מקוצק זי"ע: על שום מה התפלל משה רבינו תפילה זו? וכי היה עולה על דעתו, שהקב"ה יניח את עמו ישראל בלא מנהיג? השיב הרבי מקוצק: משראה, מה רבה חשיבותו של פינחס בעיני ה' ביקש משה שלא הוא יתמנה במקומו, שכן לא טוב הוא לישראל, שיהיה להם מנהיג שהוא קנאי. ועל כן התפלל: "יפקד ה' אלוהי הרוחות לכל בשר" – מנה עליהם מנהיג שיהיה סובל כל אחד ואחד לפי דעתו, מנהיג שהוא סבלן...

ואילו הרח"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע היה אומר: זאת היתה בקשתו של משה, שהקב"ה, שהוא "אלוהי הרוחות לכל בשר", הן ליראים והן לשאינים יראים, יתן גם לישראל מנהיג "לכל בשר" – אוהב במידה שווה כל יהודי ויהודי כמות שהוא. (לכל בשר – מכל מוצא שהוא...)

הדפסת והפצת הגליון נדבת ידידנו

הרה"ג מרביץ תורה לעדרים החפץ בעילום שמו – טאהש קנדה

יה"ד טזכות זיכוי הרבים לאלפים תגן ותעמוד בעדו להתברך בכל הטוב אכ"ר.